

Tante Nel †

Ken je dit engelse liedje van Martha Grubb?

Have you seen the ghost of Tom?
Long white bones with the skin all gone.
Oh oh oh Tom.
Wouldn't it be chilly with no skin on?

Laatst vroeg iemand mij of ik dit liedje in het Nederlands wilde vertalen. Ik zei dat ik mijn best zou doen, maar gemakkelijk was het niet. Dat het me uiteindelijk min of meer gelukt is, heb ik aan tante Nel te danken.

Dat klinkt misschien vreemd, vooral als je weet dat tante Nel heel lang dood is. Ik zal het proberen uit te leggen. Als je het liedje letterlijk vertaalt, staat er dit:

Heb je de geest van Tom gezien?
Lange witte botten waar het vel vanaf is.
O, o, o, Tom.
Zou het niet fris zijn zonder vel aan?

Maar nu rijmt het niet meer en dat is jammer.

Ik vind het leuk als liedjes rijmen.

Bovendien passen de Nederlandse woorden niet meer in het wijsje dat bij het engelse liedje hoort.

Je kunt het in het Nederlands dus niet zingen.

Daar moest ik iets aan doen.

Ik liet mijn hersens kraken, maar het lukte me niet echt om het liedje goed te vertalen.

Moest het iets worden als:

Kijk, daar gaat de geest van Tom.

Moet hij niet een deken om?

Arme oude ome Tom

Pom pom pom pom pom pom pom (want toen wist ik het niet meer)

Of:

Arme ome Tom is dood.

Pom pom pom pom pom ZO bloot.

Pom pom pom pom al oud.

Pom pom pom ZO bloot niet koud?

Of:

Ome Tom is heengegaan

(want sommige mensen houden niet van het woord dood)

Moet hij dan geen kleren aan?

(want sommige mensen vinden het woord bloot niet netjes)

Heeft hij het zo bloot niet koud?

(maar dan staat er toch bloot in)

Pom pom pom **hij was al oud**

(maar dan lijkt het net alsof het niet erg is dat oude mensen dood gaan en als je eigen opa of oma doodgaat, is dat wel erg)

Ik kwam er niet uit.

Wat ik ook probeerde, ik was er niet tevreden over.

Tot ik opeens aan tante Nel dacht

Die is namelijk ook dood.

Al heel lang.

Tante Nel woonde in Oegstgeest, in een oude molen ergens midden tussen de weilanden.

Ze heeft die molen gekraakt toen ze twintig was.

Oude molens kraken altijd, maar zelf een molen kraken wil zeggen: erin gaan wonen omdat niemand anders het doet.

De molen stond toen al jaren leeg.

Waar de molenaar was gebleven, wist niemand, al had tante Nel daar zo haar ideeën over.

In de kerstvakantie mochten wij altijd logeren bij tante Nel.

Mijn vader en moeder gingen dan een paar dagen naar een hotelletje in de Ardennen.

Nu was de molen niet zo groot.

Hij had maar één slaapkamer en daarin sliep tante Nel.

Wij moesten dus op een soort vlierinkje slapen net onder de maalzolder, op een matras dat gemaakt was van oude meelzakken met stro erin en onder een stel oude paardendekens.

Mijn moeder vond dat eigenlijk maar niks, maar ze wilde heel graag met mijn vader naar dat hotelletje in de Ardennen, dus voor drie nachten per jaar mocht het.

Wij vonden het reuze spannend op dat vlierinkje.

Ik weet nog goed dat we er voor het eerst sliepen, met z'n drieën naast elkaar onder die zware, harige kriebeldekens.

Ik lag in het midden, want ik was de oudste.

Mijn broertje lag links van me en mijn zusje rechts, het dichtst bij de ladder, want zij moest 's nachts altijd wel een keertje plassen.

Het was aardedonker daarboven.

Tante Nel zat beneden een boek te lezen en wij luisterden naar de wind die rond de molen woei en aan de wieken trok.

Opeens hoorden we iets boven ons.

Kraak! Kraaaak!

We hielden onze adem in.

Het leek wel of die oude molen, die al jaren stilstond, opeens uit zichzelf had besloten om weer te gaan draaien.

Heel eventjes maar, een heel klein stukje, gewoon om ons aan het schrikken te maken.

Het bleef een hele tijd stil en we dachten al dat we het ons verbeeld hadden, maar net toen mijn broertje bijna in slaap was gevallen, gebeurde het weer.

Kraaakkk! Kraaaaakk! Kraaaaaakkk!

En voetstappen hoorden we ook.

Slome, slepende voetstappen, precies boven onze hoofden.

Alsof iemand met te grote sloffen aan sloom over een stoffige vloer slofte.

Mijn broertje begon te huilen en ik moest natuurlijk bij hem blijven, want ik was de oudste.

Dus moest mijn zusje in het pikkedonker het gammele laddertje af om tante Nel te halen, daar zat niets anders op.

Met knikkende knieën klauterde ze naar beneden.

Kraaaak! deed de molen.

Ssssloff, ssssloff, ssssloff, sleepten de slome sloffen door het stof.

‘Wat krijgen we nou?’ zei tante Nel toen ze achter mijn zusje aan het laddertje opkwam.

‘Waarom slapen jullie niet?’

‘Het kraakt hier,’ fluisterde ik. ‘En er sloft iemand over de zolder. Heel langzaam. Met grote, slome voeten.’

Gewone tantes zeggen in zo’n geval: ‘Smoesjes, het is tien uur. Ik wil jullie niet meer horen.’

Of: ‘Niet bang zijn, liefjes. Dat is gewoon de wind. Zal ik het licht aanlaten?’

Of: ‘Voetstappen op zolder? Onmogelijk. Ga nou maar gauw slapen.’

Maar tante Nel was geen gewone tante.

Ze zei: ‘Voetstappen op zolder? Dat zal de oude molenaar zijn. Die komt wel vaker langs om te zien hoe zijn molen er tegenwoordig bij staat. Dan draait hij even zachtjes aan de raderen en waart wat rond over de maalzolder. Als het slecht weer is blijft hij slapen, maar meestal vertrekt hij weer rond middernacht. Niets om bang voor te zijn dus.’

‘Maar tante Nel,’ fluisterde ik. ‘De oude molenaar is toch al heel lang dood?’

‘Nou en?’ zei tante Nel. ‘Daarom kan hij toch nog wel langskomen? Dode mensen gaan heel vaak terug naar de plaats waar ze het laatst gewoond hebben, wist je dat niet?’

Gewone tantes zouden zoiets nooit zeggen tegen drie kleine kinderen op de donkere vliering van een krakende oude molen om tien uur ’s avonds zonder lampje aan.

Tante Nel wel.

De raderen bleven kraken, de voeten bleven sloffen en tante Nel ging weer naar beneden.

Andere kinderen zouden die nacht geen oog meer dicht hebben gedaan.

Maar wij waren gerustgesteld en sliepen als marmotten.

Dat kwam door tante Nel.

Ze kon zo lief vertellen over de molenaar, dat je als kind gewoon niet bang voor hem kon zijn.

Zelfs niet als je wist dat hij al heel lang dood was en tot diep in de nacht liep rond te spoken boven je hoofd.

Ik wist wel hoe het kwam dat tante Nel zo lief over de molenaar praatte.

Ze had een oogje op hem.

Boven haar bed hing een oude foto.

Een foto van hem voor de molen, toen die nog werkte.

Hij had een leuk gezicht en lieve ogen en zijn haar was wit.

Maar dat kwam misschien door het meel, want oud is hij niet geworden.

Op een dag, toen het erg hard woei, kreeg hij een klap van een van de molenwieken.

Sindsdien heeft geen mens meer iets van hem gehoord.

Hij zal dus wel dood zijn gegaan door die klap.

Niemand weet het precies, het is al zo lang geleden.

Tante Nel was dus verliefd op de dode molenaar.

En hij waarschijnlijk ook op haar, anders kwam hij niet zo vaak langs ’s nachts.

Als ik nu aan tante Nel denk, ben ik niet verdrietig.

Toen ze net dood was natuurlijk wel, maar nu niet meer.

Ik zie haar en de molenaar samen rondscharrelen in de oude molen.

Ze heeft geen vel meer, want ze is al jaren dood.

Eerst vond ik dat een eng gezicht, maar nu ben ik eraan gewend.

De molenaar vindt het ook niet erg.

Die heeft zelf al heel lang geen vel meer.

Het is heel gezellig in de molen.

Tante Nel zet koffie en de molenaar maalt meel, want ze eten elke dag versgebakken brood van zelfgemalen tarwe.

Ik vraag me alleen af of ze het niet koud hebben, zo helemaal zonder vel.

Mijn moeder heeft namelijk alle spullen weggedaan toen tante Nel doodging.

Ook de dekens.

Misschien dat tante Adelheid een paar nieuwe voor ze kan breien.

Of anders voor elk een warme trui tot op de grond.

Gewoon voor de zekerheid.

Als je zelf nog leeft heb je immers geen idee hoe het voelt om dood te zijn en of je het dan nog koud kunt hebben.

Tante Nel is nooit bang geweest voor de dood.

Niet in haar jonge jaren en toen ze verliefd was geworden op de dode molenaar al helemaal niet meer.

Toen verlangde ze zelfs af en toe een beetje naar de dood.

Want verliefd zijn op iemand die dood is, valt niet mee.

Dan kun je maar beter zelf ook dood te zijn.

Tante Nel was de enige van de hele familie die gewoon over de dood praatte.

Bijna alsof ze het over een oude vriend had, die ze uit het oog was verloren, maar die ze vroeg of laat wel weer zou tegenkomen hier of daar.

‘De dood hoort bij het leven,’ zei ze. ‘Net als het ei bij de kip en rookworst bij boerenkool.’

En dan gingen we samen nog veel meer dingen verzinnen die bij elkaar hoorden:

Ridders bij kastelen, Roodkapje bij de wolf, een slurf bij een olifant, bulten bij kamelen (of bij muggen) en water bij de zee (of bij de wijn, want daar had mijn vader het altijd over).

Toen ik aan tante Nel dacht, wist ik opeens wat ik moest doen met het engelse liedje over de geest van Tom: ik moest het over haar laten gaan. Dat heb ik gedaan en het liedje klinkt nu zo:

Kijk, het lijk van tante Nel:

Droge knoken zonder vel.

Koud heeft tante Nel het wel.

Kijk dat lijk eens bibberen zonder vel!